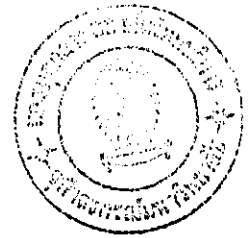

บทที่ 1

บทนำ

เศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากการดำรงชีวิตทุกวัน จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจตลอดเวลา บ้างก็ในฐานะผู้ผลิต บ้างก็ในฐานะผู้บริโภค หรือเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต หรือในบางกรณีอาจเป็นทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภคในคนคนเดียว และจากการที่ประเทศไทยขณะนี้ประสบกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจที่รัฐบาลไม่อาจแก้ไขได้ตามลำพัง ต้องพึ่งพาเงินกู้จากสถาบันการเงินระดับโลก และประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจเข้ามาช่วย กอบกู้ หรือแม้แต่การที่ต้องอาศัยการระดมเงินทองของประชาชนในประเทศที่ส่วนใหญ่แทบจะไม่มีส่วนร่วมในการทำให้เศรษฐกิจวิกฤติ

ภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่ต้นปี 2540 เนื่องจากเจ้าหน้าที่ต่างประเทศขาดความเชื่อถือความสามารถในการชำระหนี้ของไทย และไม่ยอมต่อสัญญาเงินกู้ซึ่งครั้งหนึ่งเป็นเงินกู้ระยะสั้นทำให้เกิดการเก็งกำไร โจมตีค่าเงินบาทซึ่งขณะนั้นผูกติดกับเงินดอลลาร์ ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องใช้เงินทุนสำรองของประเทศ 2-3 ล้านเหรียญสหรัฐ ไปทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า เพื่อปกป้องค่าเงินบาทให้คงที่ แต่ยิ่งเป็นการทำให้เงินทุนสำรองของประเทศค่อยทรอ ฐานะทางการเงินของประเทศอ่อนแอลงจนถูกสถานการณ์บังคับให้รัฐบาลประกาศให้เงินบาทลอยตัวในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ทำให้ค่าเงินบาทลดร้อยละ 30 และรัฐบาลต้องกู้เงินฉุกเฉินอย่างมีเงื่อนไขจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า IMF (International Monetary Fund) ในเดือนสิงหาคม 2540 โดยต้องทำตามเงื่อนไข IMF ที่เน้นการเข้มงวดทางการเงินการคลัง การขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่ม การตัดงบประมาณรายจ่ายของรัฐ การเข้มงวดกับบริษัทเงินทุนที่มีปัญหาการบริหาร สภาพคล่อง และกำหนดให้สถาบันการเงินคงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงและปล่อยสินเชื่ออย่างระมัดระวัง เป็นผลให้เกิดภาวะเศรษฐกิจชะงักงันควบคู่กับภาวะราคาเงินเฟ้ออย่างรุนแรง ก่อให้เกิดผลเสียอย่างมากมาย เช่น ธุรกิจหลายประเภทต้องทยอยปิดกิจการ ลดขนาด เลิกจ้างพนักงาน ลดเงินเดือนและสวัสดิการ เพราะการขาดสภาพคล่อง ต้นทุนสูง ยอดขายตก นอกจากนี้ในอีก 1-2 ปีข้างหน้าทั้งสถาบันการเงิน รัฐวิสาหกิจ และธุรกิจสำคัญอื่นๆ ของไทยกำลังถูกบีบคั้นให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาซื้อกิจการและคนไทยถูกครอบงำโดยบริษัทข้ามชาติ เป็นหนี้ต่างประเทศมากขึ้น เติญกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น ปัญหาการว่างงาน และรายได้ที่แท้จริงลดลง

วิกฤติการณ์นี้ถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรงและสำคัญอย่างยิ่งในการหาหนทางแก้ไขร่วมกัน ทั้งรัฐบาลและประชาชนทุกคนในประเทศ และทางเลือกหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถเผชิญกับสภาวะเศรษฐกิจวิกฤติเช่นนี้ได้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ปัจจุบัน ก็คือ การยึดหลักและวิถีการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริเรื่อง "พออยู่ พอกิน" หรือ เศรษฐกิจแบบพอเพียง หรืออีกนัยหนึ่งคือ "เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง" ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริพระราชทานเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ความตอนหนึ่งว่า

"...ในระยะนี้ นาย ก ข บอกว่าเป็นระยะวิกฤติ ก็ต้องพิจารณาอยู่เสมอว่า อะไรควรทำ อะไรควรจะเว้น...ความจริงวิกฤติการณ์นี้เห็นมาแล้ว แต่ไม่รู้ตัวมา 40 กว่าปี..."

"...ความจริงเคยพูดอยู่เสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การจะเป็นเช่นนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินหมายความว่า ชุมชนตัวเองได้ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อย่างนี้นักเศรษฐกิจต่างๆ ก็มาบอกว่า ล้าสมัยจริง ถ้าจะล้าสมัย เพราะว่าคนอื่นเขาต้องมีเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่า เป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง รู้สึกไม่หรูหรา แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า การผลิตที่พอเพียงทำได้ ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่ต้องทั้งหมดแม้จะไม่ถึงครึ่ง อาจจะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็สามารถที่จะอยู่ได้..."

สุเมธ ตันติเวชกุล (2540) กล่าวว่า เศรษฐกิจแบบพอเพียงหมายถึง ความสามารถของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ ส่วนเศรษฐกิจแบบพอเพียงในระดับบุคคล หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด โดยแนวปฏิบัติตนตามแนวคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่กล่าวข้างต้น สามารถทำได้ทุกอาชีพ โดยมีหลักการสำคัญคือ

1. ผลิตให้พอมีพอกิน สามารถพึ่งตนเองได้ เช่น มีข้าวในยุ้ง มีผักในสวนหลังบ้าน สำหรับใช้ในการดำรงชีวิตของครอบครัวเหลือจึงนำไปจำหน่าย
2. มีชีวิตที่เรียบง่าย กินอยู่ตามอัตภาพ ไม่ใช่จ่ายหุงเพื่อ ฟุ่มเฟือยเกินฐานะ
3. ใช้จ่ายไม่เกินรายรับที่ได้ แต่ถ้าจำเป็นต้องกู้ยืมก็ให้นำมาใช้ในการประกอบอาชีพ
4. เลือกรื้อและใช้สินค้าที่มีในท้องถิ่น
5. ไม่โลภมาก มีความพอเพียง

อำพล เสนาณรงค์ (2542) กล่าวถึงความหมายของเศรษฐกิจแบบพอเพียงในการประชุมวิชาการ เรื่อง "ทิศทางการพัฒนาชนบทตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียง" ของสถาบันวิจัยพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่นร่วมกับชมรมศิษย์เก่ายูพีแอลปีแห่งประเทศไทยและกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในวันที่ 21 มกราคม 2542 เวลา 09.00 - 11.00 น. ณ โรงแรมแก่นอินนิโยเด็ต จังหวัดขอนแก่น ไว้ว่า "เศรษฐกิจแบบพอเพียง" หมายถึง การพยายามพึ่งตนเอง ช่วยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อให้ "พอมิ พอกิน" โดยเฉพาะอาหารและที่อยู่อาศัย ส่วนที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ก็แลกเปลี่ยนหรือซื้อจากภายนอกบ้าง แต่ควรซื้อและใช้จากของที่ผลิตได้ในท้องถิ่นหรือในประเทศให้มากที่สุด พยายามก่อกำหนดให้น้อยที่สุด และควรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและพอใจในสิ่งที่ตนได้รับมาโดยชอบธรรม ไม่หึงเพื่อ ฟุ่มเฟือย เพื่อให้มีรายจ่ายไม่เกินรายรับ

นอกจากนี้รูปธรรมที่ชัดเจนของแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจแบบพอเพียงที่สำคัญ ได้แก่ แนวพระราชดำริเรื่อง "ทฤษฎีใหม่" ซึ่งเป็นหลักการหรือแนวทางในการบริหารจัดการที่ดิน และน้ำเพื่อเกษตรกรรมรายย่อยในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีแนวทางดำเนินงาน 3 ชั้น สรุปได้ดังนี้

ชั้นที่ 1 การจัดสรรพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย

ให้จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ส่วนที่หนึ่งประมาณร้อยละ 30 ให้ขุดระน้ำไว้ใช้ในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์น้ำ-พืชน้ำ ส่วนที่สองประมาณร้อยละ 30 ให้ปลูกข้าวไว้บริโภคตลอดปี ส่วนที่สามประมาณร้อยละ 30 ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหาร หากเหลือก็นำไปจำหน่าย และส่วนที่สี่ประมาณร้อยละ 10 ให้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ และอื่นๆ ทั้งนี้โดยมีหลักการสำคัญคือต้องมีน้ำเพียงพอเพื่อการเพาะปลูกในฤดูแล้ง มีข้าวเพียงพอที่จะบริโภคตลอดปี พึ่งตนเองได้ในระดับที่ประหยัด และความสามัคคีในชุมชน

ชั้นที่ 2 เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ ร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการในด้านการผลิต การตลาด การเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา เพื่อให้พอมิกิน มีไว้ ช่วยให้ชุมชนและสังคมดีขึ้นไปพร้อมๆ กัน ไม่รวยคนเดียว

ชั้นที่ 3 ร่วมมือกับแหล่งเงินและแหล่งพลังงาน ตั้งบริการโรงสี ตั้งบริการร้านสหกรณ์ ช่วยกันลงทุน ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท ซึ่งไม่ใช่อาชีพเกษตรอย่างเดียว

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับสถานะเศรษฐกิจของประเทศและแนวคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียงนั้น การปลูกฝังมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงให้กับทุกคนโดยเฉพาะเยาวชน

เป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นที่ควรทำตั้งแต่ระดับประถมศึกษา เพราะสามารถช่วยให้พวกเขา มีแนวคิดในการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง อดออม มีวินัย รู้จักปรับปรุงตนเอง เรียนรู้การทำงานอย่างจริงจัง มีจิตสำนึกเพื่อชุมชนและสังคมส่วนรวม แต่เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่มีในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) นั้นปรากฏว่าความรู้เรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียงยังไม่มีในหลักสูตร เพราะเป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตแก่ประชาชนในสภาวะที่ประเทศประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้สภาพการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาจากการประมวลเอกสารและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง พบว่าการสอนของครูไทยปัจจุบันนั้นโดยส่วนมากยังยึดครูเป็นศูนย์กลาง เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระด้วยการบรรยาย ประกอบหนังสือเรียน ให้นักเรียนจดจำ ทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการกระตุ้นให้รู้จักตั้งคำถามเพื่อขยายการเรียนรู้ ไม่รู้จักโต้แย้งหรือพิจารณาเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผล และไม่ได้ฝึกนิสัยในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

ทศรี สนิทประชากร (2526) กล่าวว่าครูไทยนั้นส่วนมากยังใช้วิธีสอนที่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้นักเรียนจดจำอย่างเดียวทำให้ผู้เรียนไม่กระตือรือร้นในการตั้งคำถามไม่รู้จักโต้แย้งอย่างมีเหตุผล และจ่านง พรายเข้มแข (2534) กล่าวว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดส่วนใหญ่ยังใช้วิธีสอนแบบบรรยาย อธิบายและสรุปให้นักเรียนจดและจำ การให้นักเรียนไปค้นคว้าและทดลองแล้วมาสรุปร่วมกันนั้นมีบ้างแต่ไม่มากนัก และในบางโรงเรียนยังยึดหนังสือเรียนเป็นหลักในการสอนมากกว่าใช้แผนการสอน นอกจากนั้นงานวิจัยของ เจริญเกียรติ ภู่งกุล (2532) ยังพบว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามการรับรู้ของครู ลังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 2 การจัดกิจกรรมของครูส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหา 4 ปัญหา คือ เนื้อหายากไม่เหมาะสมกับวัยนักเรียน เนื้อหาไกลตัวนักเรียน เนื้อหามากเกินไป ขอบข่ายเนื้อหาไม่ชัดเจน และมีปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมและสื่อการเรียน 4 ปัญหา คือ ครูขาดทักษะในการจัดกิจกรรม ครูขาดความเข้าใจในเนื้อหาในกิจกรรม นักเรียนขาดทักษะในการทำกิจกรรม และขาดอุปกรณ์หรือสื่อการเรียน จากสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนเช่นนี้จึงมีผลต่อคุณภาพของนักเรียนเมื่อจบการศึกษาไป ดังที่สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้ประเมินคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539 พบว่าคุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน

ระดับประเทศ เนื้อหาสังคมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 56.145 จัดอยู่ในระดับดี ทักชะการคิดแก้
ปัญหา 53.530 จัดอยู่ระดับพอใช้ ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

✓ นอกจากนี้ข้อมูลข้างต้นแล้วผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนไม่เป็นที่น่า
พอใจนั้นเกิดจากลักษณะของหลักสูตรซึ่งขาดความต่อเนื่องระหว่างวิชา เนื้อหาไม่สัมพันธ์กับ
ชีวิตจริง เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นจริงไม่จำกัดว่าเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งการ
จัดหลักสูตรที่จะแก้ปัญหานี้ได้ คือ หลักสูตรแบบบูรณาการ หรือแบบสหวิทยาการ เพราะเป็น
หลักสูตรที่รวมความรู้ในหลายสาขาวิชาจัดเข้าเป็นกลุ่มหรือเป็นหมวดหมู่ ดังที่ สุจริต เพียร
ชอบ (อ้างถึงใน นิมนวล ทศวัฒน์ ,2526) กล่าวไว้ว่าผู้เรียนที่ได้รับประสบการณ์ตรงจากการ
เรียนการสอนจากหลักสูตรแบบบูรณาการ หรือแบบสหวิทยาการ จะเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี มี
ความรู้ดี มีความเข้าใจและวางตนได้ดีในปัจจุบัน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม
ใหม่ได้ดี จุดมุ่งหมายเนื้อหาวิชาตลอดจนประสบการณ์ของหลักสูตรแบบนี้ เน้นที่ตัวผู้เรียนและ
ปัญหาของสังคมเป็นสำคัญ ไม่ได้เน้นที่เนื้อหาวิชาและเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อแก้
ปัญหาที่ว่าผู้เรียนมักได้รับความรู้และประสบการณ์จากแต่ละสาขาวิชาเป็นส่วนๆ เป็นตอนๆ
ไม่มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน มีเนื้อหาที่เรียนเป็นการเรียนรู้หนังสือไม่ได้มีความสำคัญและ
เป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวัน

สภาพหลักสูตรและการเรียนในประเทศไทยที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันยังไม่มีการบูรณาการ
การระหว่างวิชาต่างๆ อย่างแท้จริงทั้งที่หลักสูตรบูรณาการนั้นสามารถช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยง
การเรียนรู้อันระหว่างวิชา เชื่อมโยงเนื้อหาวิชาที่เรียนกับชีวิตจริงได้ และในทางกลับกันก็สามารถ
เชื่อมโยงชีวิตจริงภายนอกห้องเรียนเข้ากับสิ่งที่เรียนได้ ทำให้นักเรียนเข้าใจว่าสิ่งที่ตนเรียนมี
ประโยชน์หรือนำไปใช้จริงได้ แต่ก็มีความพยายามที่จะจัดหลักสูตรในลักษณะบูรณาการ
ระหว่างวิชาต่างๆ ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งรวมเอาวิชา วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา
และสังคมศึกษาเข้าไว้ในกลุ่มเดียวกัน แต่ก็มีผู้วิจารณ์กันมากกว่า คำอธิบายรายวิชาในหน่วย
ต่างๆ เนื้อหาของหลักสูตรมีลักษณะเป็นเอกเทศต่อกัน ขาดความเชื่อมโยงในระหว่างวิชาทั้ง
ตาม ถ้ามีการเชื่อมโยงกันบ้างในบางเรื่องก็มีลักษณะเชื่อมโยงภายในสาขาวิชา ฉะนั้นการ
เรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในปัจจุบันจึงมีลักษณะสอนแยกเป็นรายวิชา
มากกว่าที่จะเป็นหลักสูตรบูรณาการตามเป้าหมายของหลักสูตร (ธีรชัย ปุณฺณโชติ, 2540)

ด้วยเหตุผลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรของไทยดัง
กล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเพื่อหารูปแบบหลักสูตรที่จะช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้น และ

ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมโนทัศน์ในเรื่องที่เรียนอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ในสหรัฐอเมริกา มีนักการศึกษา คือ ลอรี (1996) เสนอแนวคิดที่ว่า ที่โรงเรียนประถมศึกษา นอร์โดเนีย ฮิลล์ ซิตี มลรัฐโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา ซึ่งเขาดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่และเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรและการสอนของโรงเรียนได้นำหลักสูตรแบบมโนทัศน์ (Concept-based Curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรบูรณาการ ที่แตกต่างจากหลักสูตรที่ผ่านมา คือไม่ยึดติดกับหัวข้อเรื่องแต่จะให้อิสระในการเรียนรู้ของผู้เรียนภายใต้ขอบเขตของมโนทัศน์ในเรื่องที่เรียน และเป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนนำเนื้อหาที่เรียนไปเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันจากการที่จะต้องค้นหาคำตอบในเรื่องที่สนใจเจาะลึกเพื่อขยายความรู้เดิมเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่เรียน และนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรนั้นนอกจากจะได้ฝึกทักษะทางภาษาแล้ว ผู้เรียนยังฝึกทักษะอื่นไปพร้อมๆ กันด้วย เช่น ทักษะการค้นคว้าความรู้ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพื่ออ่านข้อมูลจากซีดีรอม อีกทั้งทักษะการตั้งคำถามซึ่งนักเรียนสามารถพัฒนาคำถามจาก ใคร ทำอะไร ที่ไหน เป็นการใช้คำถาม ทำไม อย่างไร แทน เพราะก่อนค้นคว้าหาความรู้จะต้องตั้งคำถามนำเพื่อเป็นแนวทางค้นหาคำตอบ โดยนำมาใช้ควบคู่กับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Approach) ซึ่งเป็นวิธีสอนที่โรงเรียนประถมศึกษา นอร์โดเนีย ฮิลล์ ซิตี ได้ใช้มานานหลายปีแล้ว แต่ไม่สามารถทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนได้ดีเพราะการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้นั้นจะให้นักเรียนทำวิจัยและสำรวจเพื่อเสนอโครงการ ปรากฏว่าผลงานที่นักเรียนได้จากการเรียนไม่สอดคล้องกับเป้าหมายที่เรียนเท่าใดนัก แต่หลังจากที่ได้นำหลักสูตรแบบมโนทัศน์ มาประยุกต์ใช้ควบคู่กับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้แล้วปรากฏว่า ช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ อีกทั้งนักเรียนยังมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนอย่างลึกซึ้ง และสามารถขยายความรู้จากการทำกิจกรรมการอ่าน การค้นคว้า การสังเกตจากสื่อการสอนต่างๆ การทำวิจัย การทดลอง การสำรวจ การทำงานกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ และรายบุคคล แล้วสามารถพัฒนาทักษะทั้งการค้นคว้าความรู้ ทักษะทางภาษา ทักษะการตั้งคำถามได้เป็นอย่างมาก

นอกจากนี้การเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาอย่างมีความหมายสอดคล้องกับความต้องการ ได้ฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกให้ผู้เรียนประเมินงานและรู้จักประเมินตนเอง โดยใช้เกณฑ์อย่างมีเหตุผล และได้พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงเชื่อว่าหลักสูตรและการสอนตามแนวคิดของลอรี จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีมโนทัศน์ในด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงซึ่งเป็นมโนทัศน์ที่

ทุกคนในประเทศ โดยเฉพาะเขาวรรณควรจะได้มีไว้ เพื่อที่จะนำไปใช้ในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังประสบปัญหา และร่วมกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ ผู้วิจัยจึงนำเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียงและเป็นความรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มาสร้างเป็นหลักสูตรแบบมโนทัศน์เรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง และใช้วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวคิดของ ลอลี มาพัฒนาเป็นโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดเป็นโปรแกรมเสริมนอกเวลาเรียนเพราะการจัดเป็นโปรแกรมเสริมจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ดังโปรแกรมที่มีผู้วิจัยอื่น ๆ ได้พัฒนาขึ้น เช่น โปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ วัชรินทร์ สินสถาพรพงศ์ (2535) จินดา สุภาพโรจน์ (2538) พัฒนาโปรแกรมการเสริมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ สมิต อามสุวรรณ์ (2539) ซึ่งเมื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างแล้วสามารถพัฒนาความสามารถ ความรู้ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เป็นต้น ส่วนเหตุผลที่เลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะเป็นระดับชั้นที่ได้รับประสบการณ์ทางสังคมและการเรียนรู้มาากพอสมควร อีกทั้งมีทักษะทางภาษา สามารถร่วมกิจกรรม มีความรับผิดชอบและเริ่มสนใจอ่านหนังสือต่าง ๆ เพื่อที่จะร่วมอภิปรายหรือพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนได้แล้ว

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการใช้หลักสูตรแบบมโนทัศน์และวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

สมมติฐานการวิจัย

จากการที่ ลอลี (Lolli, 1996) ได้ใช้หลักสูตรแบบมโนทัศน์และการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนประถมศึกษาที่โรงเรียนนอร์โตนีย์ ฮิลล์ ซิตี้ มลรัฐโอไฮโอ ประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วประสบความสำเร็จนักเรียนสามารถพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ทั้งทักษะการค้นคว้าข้อมูล ทักษะทางภาษา ทักษะการตั้งคำถาม และสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตประจำวันได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ลอนตามแนวคิดของลอสดี มาใช้กับนักเรียนไทยในการพัฒนามโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง โดยจัดในรูปของการพัฒนาโปรแกรม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ สายแก้ว ปทุม (2531) เรื่อง มโนทัศน์ทางเศรษฐกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีมโนทัศน์ทางเศรษฐกิจ ระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ทางเศรษฐกิจเท่ากับ 24.05 จากคะแนนเต็ม 40 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 60.12 ของคะแนนเต็ม และเฉลิมศรี วิวัฒน์วานิชกุล (2536) เรื่อง การศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ผู้บริโภคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร มีมโนทัศน์เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ผู้บริโภคระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ผู้บริโภค เท่ากับ 35.89 จากคะแนนเต็ม 60 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 59.81

โปรแกรมที่จัดครั้งนี้ มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม
2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 60

ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงมีทักษะทางภาษา การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพียงพอต่อการทำกิจกรรมต่างๆ ในโปรแกรม
ขอขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองกุศรัวิทยาคม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองกุศรั จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.2 ตัวแปรตาม คือ มโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

3. ระยะเวลาในการทดลอง รวม 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 ชั่วโมง

4. โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่ใช้ในการวิจัย มีมโนทัศน์ที่
ใช้ในการสอน คือ

1. เศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต
2. วิถีการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจของไทย
3. การแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน
4. การฟื้นฟูเศรษฐกิจตามพระราชดำริ เศรษฐกิจแบบพอเพียง
5. ความพอดีตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจแบบพอเพียง
6. วิถีชีวิตตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจแบบพอเพียง
7. การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง
8. การบริโภคในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง
9. การสหกรณ์ในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง
10. ทฤษฎีใหม่ พระราชดำริตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจแบบพอเพียง
11. เศรษฐกิจแบบพอเพียงวิถีชีวิตใหม่ของคนไทย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เศรษฐกิจแบบพอเพียง หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย
ตามฐานะ มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ใช้จ่ายไม่เกินรายรับ รู้จักเก็บออม รู้จักเลือกซื้อ
สินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น มีการผลิตเพื่อให้พอมีพอกินในครอบครัว ชุมชน เหลือจากการบริโภคจึง
นำไปจำหน่าย รู้จักการรวมกลุ่ม สหกรณ์ เพื่อรักษาสถาปัตยกรรมของตนเองและสมาชิกในกลุ่ม

มโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง หมายถึง ความคิด ความเข้าใจที่สรุปรวบ
ยอดเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตตามแนวความคิดการรู้จักความพอดี การพึ่งตนเอง และรักสามัคคีกัน
ที่ได้จาก การสังเกต การรับรู้ หรือประสบการณ์การเดิมมาประมวลเข้าด้วยกันเป็นข้อสรุปหรือ
คำจำกัดความต่อความเข้าใจของแต่ละคน

หลักสูตรแบบมโนทัศน์ หมายถึง แนวกำหนดประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดให้นักเรียน ซึ่งประกอบด้วย มโนทัศน์ คำอธิบายมโนทัศน์ เวลาที่ใช้สอน รายการวัตถุประสงค์การสอน วิธีเรียนหรือทักษะที่ใช้ในการเรียน วิธีการสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียน เป้าหมายและแนวทางในการสืบเสาะหาความรู้ วิธีการประเมินผล และวิธีการให้ผลสะท้อนกลับการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิด ความเข้าใจที่สรุปรวบยอดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ได้จากการเรียนรู้ ข้อเท็จจริง การสังเกต การรับรู้ หรือประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องนั้นประมวลเข้าด้วยกันเป็นข้อสรุปหรือคำจำกัดความตามความเข้าใจของแต่ละคน

หลักสูตรแบบมโนทัศน์ เรื่อง เศรษฐกิจแบบพอเพียง หมายถึง แนวการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดเพื่อให้นักเรียนเกิดความคิด ความเข้าใจที่สรุปรวบยอดในเรื่องวิธีการดำเนินชีวิตตามแนวคิดการรู้จักความพอดี การพึ่งตนเอง และรักษามัคคีกัน ซึ่งประกอบด้วย มโนทัศน์ เศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต วิฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของไทย การแก้ปัญหา เศรษฐกิจที่ยั่งยืน การฟื้นฟูเศรษฐกิจตามพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง ความพอดีตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง วิถีชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง การใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง การบริโภคในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง การสหกรณ์ในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง ทฤษฎีใหม่ พระราชดำริตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจแบบพอเพียง เศรษฐกิจแบบพอเพียงวิถีชีวิตใหม่ของคนไทย ด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การสังเกต การสืบเสาะหาความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ จากโครงร่างเนื้อหาที่กำหนดในขอบเขตของมโนทัศน์ที่สนใจ

วิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีขั้นตอนการสอน ดังนี้

1. นักเรียนทำความเข้าใจมโนทัศน์ของหลักสูตรจากการทำกิจกรรมการอ่าน การอภิปราย และการเขียน
2. นักเรียนสรุปคุณลักษณะพิเศษของมโนทัศน์ด้วยกิจกรรมการอ่าน การอภิปรายและการเขียน
3. นักเรียนตั้งคำถามสำหรับการค้นคว้าเจาะลึกในเรื่องที่สนใจหาคำตอบเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่เรียนด้วยคำถาม ทำไม อย่างไร สำหรับโครงการสืบเสาะหาความรู้รายบุคคล
4. นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผล เกณฑ์การประเมินผล วิธีสืบเสาะหาความรู้ ลักษณะผลงานที่จะนำเสนอความรู้ใหม่ วิธีการนำเสนอผลงาน

5. นักเรียนทำการค้นคว้าหาความรู้จากการทำกิจกรรมการอ่าน การสังเกต การฟัง การอภิปราย การแสดงความคิดเห็นได้ตอบ และการเขียน พร้อมทั้งจัดทำเป็นผลงาน หรือโครงการเสนอความรู้ใหม่ที่ได้รับไปด้วย

6. นักเรียนนำเสนอผลงานเป็นรายบุคคลและประเมินโครงการสืบเสาะหาความรู้

โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง รายละเอียดของแผนการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยให้หลักสูตรแบบมโนทัศน์และวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ตามแนวคิดของถอสี ซึ่งจัดสอนนอกเวลาเรียนปกติ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 ชั่วโมง คือ วันอังคารถึงวันศุกร์ เป็นระยะเวลา 24 ชั่วโมง โดยรายละเอียดของโปรแกรมประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ลักษณะของโปรแกรม หลักสูตรแบบมโนทัศน์เรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง วิธีสอนและขั้นตอนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน และการประเมินผลโปรแกรม

เกณฑ์ที่กำหนด หมายถึง คะแนนที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเพื่อประเมินมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง โดยกำหนดให้คะแนนเกณฑ์ คือ ร้อยละ 60 จากคะแนนเต็ม 40 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 24 คะแนน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวิธีดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำราและงานวิจัยต่างๆ เพื่อสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานแนวคิดในการสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

1.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ โปรแกรมการสอน การพัฒนา โปรแกรมการสอน และการประเมินผลโปรแกรมการสอน จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียงจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการเข้าร่วมฟังการประชุมวิชาการที่เกี่ยวข้อง

1.3 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการสอนเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ในการสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับลำดับขั้นตอนกระบวนการพัฒนา โปรแกรม เพื่อนำมาใช้ในการสร้างโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีรายละเอียดของโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้าน เศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

2.1.1 วัตถุประสงค์ของโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจ แบบพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีมโนทัศน์ด้าน เศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.2 ลักษณะของโปรแกรม กำหนดให้เป็นโปรแกรมที่จัดสอนนอก เวลาเรียนปกติ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 ชั่วโมง

2.1.3 สร้างหลักสูตรแบบมโนทัศน์เรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียง ตามขั้นตอนการสร้างตามแนวคิดของ ลอติ ดังนี้

1. กำหนดชื่อมโนทัศน์ (Identifying concepts)
2. ให้คำอธิบายแต่ละมโนทัศน์ (Defining concepts)
3. กำหนดเวลาที่ใช้สอนแต่ละมโนทัศน์ (Establishing a time frame)
4. กำหนดรายการวัสดุประกอบการสอน (Choose materials)

5. การตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอน
(Determining teaching tools)
6. การเลือกวิธีสืบเสาะหาความรู้ของแต่ละบุคคล
(Selecting individual inquiries)
7. การกำหนดความคาดหวังและแนวทางในการสืบเสาะหาความรู้ (Setting expectations and guidelines)
8. การเลือกทางเลือกในการประเมินผล (Choosing assessment option)
9. การสะท้อนความคิดเห็นต่อข้อดีหรือข้อด้อยของหน่วยการเรียนรู้ (Reflecting on unit)

2.1.4 กำหนดวิธีสอนและขั้นตอนการสอน

วิธีสอนที่ใช้ในโปรแกรมส่งเสริมในทัศนด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งเป็นวิธีสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยลอลลี (Lolli, 1996) เสนอขั้นตอนในการสอนไว้ดังนี้

1. นักเรียนทำความเข้าใจในทัศนของหลักสูตรจากการทำกิจกรรมการอ่าน การอภิปราย และการเขียน
2. นักเรียนสรุปคุณลักษณะพิเศษของมโนทัศน์ที่เรียน ด้วยกิจกรรมการอ่าน การอภิปราย และการเขียน
3. นักเรียนตั้งคำถามสำหรับการค้นคว้าเจาะลึกในเรื่องที่สนใจหาคำตอบเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่เรียนด้วยคำถาม ทำไม อย่างไร สำหรับโครงการสืบเสาะหาความรู้รายบุคคล
4. นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผล เกณฑ์การประเมินผล วิธีสืบเสาะหาความรู้ ลักษณะผลงานที่จะนำเสนอความรู้ใหม่ วิธีการนำเสนอผลงาน
5. นักเรียนทำการค้นคว้าหาความรู้จากการทำงานกิจกรรมการอ่าน การสังเกต การฟัง การอภิปราย การแสดงความคิดเห็นได้ตอบ และการเขียน พร้อมทั้งจัดทำเป็นผลงานหรือโครงการเสนอความรู้ใหม่ที่ได้รับไปด้วย
6. นักเรียนนำเสนอผลงานเป็นรายบุคคลและประเมินโครงการสืบเสาะหาความรู้

2.1.5 กำหนดการประเมินผลโปรแกรมโดยพิจารณาจาก การหา ประสิทธิภาพของโปรแกรมด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนน ในทัศนด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียน โดยกำหนดค่าเฉลี่ยของคะแนนในทัศน ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนในทัศนด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรม สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมที่จัดขึ้นมีความเหมาะสมใน ด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป

3. แผนการสอนที่ใช้ในโปรแกรมส่งเสริมทัศนด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังมีรายละเอียดการสร้าง ดังนี้

3.1 นำหลักสูตรแบบมโนทัศน์เรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียงไปสู่การสอนด้วย การนำมาสร้างแผนการสอนตามขั้นตอนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้แนวคิดของ ลอรี ได้ แผนการสอนทั้งสิ้น 14 แผนการสอน

3.2 นำหลักสูตรและแผนการสอนที่สร้างไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย 2 ท่าน ศึกษานิเทศก์กลุ่มสร้างเสริมประสพ- การณชีวิตร 1 ท่าน อาจารย์ผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสพการณชีวิตร 1 ท่าน และผู้ที่จบ ปริญญาโทสาขาการวัดประเมินผลการศึกษา 1 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และ ความสอดคล้อง ระหว่างมโนทัศน์ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อประกอบการ สอน และการวัดผล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 1

3.3 นำแผนการสอนที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 แผนการสอน และนำข้อมูลที่ได้จากการ ทดลองใช้ และข้อสังเกตของผู้วิจัยมาปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 2

3.4 นำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขเป็นแผนการสอนที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ กับกลุ่มตัวอย่าง ดังในภาคผนวก ค

ขั้นที่ 2 การทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมทัศนด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผู้วิจัยนำแผนการสอนที่ได้สร้างขึ้นไปทดลองใช้จริง เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของ โปรแกรม รายละเอียดตรงการดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมฯ มีดังนี้

1. ประชากร และตัวอย่างประชากร

1.1 ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาคม อ.หนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

2.3 ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาคม อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2542 ที่เข้าร่วมโปรแกรมด้วยความสมัครใจ โดยการเปิดรับสมัคร จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจ 2 ชุด โดยมีรายละเอียดในการสร้างเครื่องมือแต่ละชุด ดังต่อไปนี้

2.1 แบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง สำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมเพื่อใช้ทดสอบก่อนและหลังการใช้โปรแกรม มีลำดับขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาขั้นตอนการพัฒนามโนทัศน์ การสร้างแบบวัดมโนทัศน์ การสร้างแบบสอบถามสถานการณ์ จากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) นำมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจพอเพียง มากำหนดอัตราส่วนข้อสอบแต่ละมโนทัศน์

3) สร้างแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ให้ครอบคลุมมโนทัศน์ เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละมโนทัศน์ เป็นคำถามแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ คำถามแต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก และมีตัวเลือกที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุด เพียง 1 ตัวเลือก จำนวน 56 ข้อ และคัดเลือกเหลือเพียง 40 ข้อ เพื่อใช้เป็นแบบวัดก่อนเรียน และหลังเรียน

4) นำแบบวัดมโนทัศน์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน คือ อาจารย์มหาวิทยาลัย 2 ท่าน ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 ท่าน ศึกษานิเทศก์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 1 ท่าน และผู้ที่จบปริญญาโทสาขาการวัดและประเมินผล การศึกษา 1 ท่าน พิจารณาตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมในการใช้ภาษา

5) นำแบบวัดมโนทัศน์ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร แล้วนำมาคำนวณหาค่าระดับความยาก (P) อำนาจจำแนก (R) เพื่อคัดเลือกข้อที่มีความยากตั้งแต่ .20 - .80 และมีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไปไว้ใช้ จำนวน 40 ข้อ

6) นำไปทดสอบหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตร คูเดอร์ ริชาร์ดสัน KR_{20} (Kuder – Richardson – Reliability)

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโปรแกรมที่มีต่อความเหมาะสมของโปรแกรมที่จัดขึ้น โดยนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการพิจารณาปรับปรุงโปรแกรมนี มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ในการสร้างแบบสอบถามสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย เกี่ยวกับความพึงพอใจและการฝึกทักษะการค้นคว้าข้อมูลในการเข้าร่วมโปรแกรม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิมจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา

4) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้รับข้อเสนอแนะ

5) นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร เพื่อดูความเหมาะสมและการใช้ภาษาในการตอบแบบสอบถาม

6) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

3. การดำเนินการทดลอง แบ่งเป็น 3 ระยะ

3.1 ระยะเตรียมการทดลอง

1) ประชาสัมพันธ์และรับสมัครนักเรียนที่สนใจเข้าร่วมโปรแกรม

2) ประชุมนิเทศนักเรียน เพื่อชี้แจงรายละเอียดในการปฏิบัติกิจกรรมและตกลงเวลาที่ใช้สอน และเตรียมนักเรียนที่จะเข้าร่วมโปรแกรมให้มีทักษะในการตั้งคำถาม การใช้คอมพิวเตอร์ และการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทุกคน ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

3) ให้นักเรียนทำแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม (Pre - test) เพื่อวัดพื้นฐานความรู้เดิมก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

3.2 ระยะทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองตามแผนการสอนที่สร้างขึ้นแก่นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 ชั่วโมง จำนวน 6 สัปดาห์ ในเดือนกันยายน - ตุลาคม 2542

3.3 ระยะหลังทดลอง

1) ให้นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมทำแบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามโปรแกรม (Post - test)

2) ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็นในการเรียนตามโปรแกรมที่จัดขึ้น

4. วิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่ได้มาคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 นำคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมโดยการทดสอบค่าที่ไม่อิสระ (t-test dependent)

4.3 นำคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง หลังเข้าร่วมโปรแกรมกับเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม โดยการทดสอบค่าที่ (t-test)

4.4 แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาการประเมินโปรแกรมที่สร้างขึ้น

4.5 แบบสอบถามปลายเปิด นำเสนอในรูปความเรียง เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาการประเมินโปรแกรมที่สร้างขึ้น

ขั้นที่ 3 การปรับปรุงโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรม ทั้งข้อมูลที่ได้อย่างเป็นทางการจากการใช้แบบวัดมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง และแบบสอบถามความคิดเห็นในการเข้าร่วมโปรแกรม และข้อมูลที่ได้อย่างไม่เป็นทางการ จากการบันทึกระหว่างดำเนินการทดลองใช้โปรแกรม มาปรับปรุงแผนการสอนที่ใช้ในโปรแกรม ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วนำเสนอโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ฉบับสมบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับครูในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจแบบพอเพียง เพื่อเสริมความรู้ให้แก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้จัดทำหลักสูตรและผู้บริหารการศึกษา เพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาต่างๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ